

## **PUOLUSTUSVALIOKUNNAN LAUSUNTO 1/2013 vp**

### **Valtioneuvoston selvitys Suomen osallistumisesta EUNAVFOR Atalanta -operaatioon (AVPD — alussuojausosasto)**

*Ulkoasiainvaliokunnalle*

#### **JOHDANTO**

##### ***Vireilletulo***

Ulkoasiainvaliokunta on 6 päivänä helmikuuta 2013 lähettänyt valtioneuvoston selvityksen Suomen osallistumisesta EUNAVFOR Atalanta -operaatioon (UTP 1/2013 vp) puolustusvaliokunnalle mahdollisia toimenpiteitä varten.

##### ***Asiantuntijat***

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- puolustusministeri Carl Haglund

- neuvotteleva virkamies Pete Piirainen, sotilasneuvonantaja Manu Tuominen ja vanhempi osastoesiupseeri Juhani Karjomaa, puolustusministeriö
- yksikön päällikkö Outi Holopainen ja lähetystöneuvos Ilkka Nordberg, ulkoasiainministeriö
- rauhantyön asiantuntija Jussi Ojala, Kirkon ulkomaanapu.

#### **VALIOKUNNAN KANNANOTOT**

##### ***Perustelut***

Somalia ajautui sisällissotaan 1990-luvun alussa, ja maan turvallisuus- ja humanitaarinen tilanne on ollut siitä lähtien huono. Merirosvouden ja terrorismikytkentöjen takia Somalian kriisin vaikutukset ovat viime vuosina saaneet globaaleja piirteitä. Merirosvous on ulottanut vaikutuksensa kansainväliseen kauppaan ja alueelliseen turvallisuustilanteeseen.

Vuonna 2008 perustettu EU:n ensimmäinen merellinen kriisinhallintaoperaatio EUNAVFOR Atalanta on onnistunut päätehtävässään eli humanitaaristen kuljetusten suojaamisessa. Vuonna 2012 Somalian edustalla ja Adenin lähellä tilastoitiin 75 hyökkäystä kansainvälistä merenkulkua vastaan. Merirosvojen muodosta-

ma uhka ei ole lopullisesti kadonnut, vaan myönteisen kehityksen lujittaminen edellyttää edelleen kansainvälisen läsnäolon jatkumista. EU:n ja Naton monikansallisten merioperaatioiden lisäksi alueella partioi useiden yksittäisten valtioiden merivoimien aluksia. Merirosvouden syiden poistaminen ei ole mahdollista sotilaallisin keinoin, vaan se edellyttää mm. köyhyyden vähentämistä, poliittisen vakauden vahvistumista ja hyvän hallinnon luomista. Euroopan unionin Somalian vakauttamisessa noudattama kokonaisvaltainen lähestymistapa tukee näiden tavoitteiden saavuttamista.

Itsenäisiä alussuojausosastoja (Autonomous Vessel Protection Detachment, AVPD) on käytetty Atalanta-operaatiossa vuoden 2011 lopulta

lähtien tehtävänä turvata Maailman elintarvikeohjelman (WFP) alusten ruoka-apukuljetuksia Somaliaan. Noin 12—25 sotilaan vahvuiset osastot toimivat aluksella lähtösatamasta määräsatamaan. Operaation voimankäyttösääntöjen perusteella alussuojausosastoilla on oikeus käyttää voimaa itsepuolustukseen sekä aluksen suojaamiseen. Alussuojausosastot ovat osoittautuneet tehokkaaksi keinoksi torjua yksittäisten alusten kaappauksia. Myös varustamot käyttävät yhä yleisemmin yksityisten turvayritysten tarjoamia alussuojausosastoja tähän tarkoitukseen.

Puolustusvaliokunta toteaa, että eduskunnan valiokunnat ovat toistuvasti (UaVM 11/2007 vp, UaVM 3/2009 vp, UaVM 4/2009 vp, UaVM 8/2010 vp, PuVL 10/2010 vp) kiinnittäneet huomiota sotilaallisten kriisinhallintaoperaatioiden valmistelun kehittämistarpeeseen, jotta eduskunnalla on oikea-aikaisesti mahdollisimman täsmälliset tiedot suunnitelmista. Varsinkin riskiarvion merkitystä on painotettu eduskuntakäsittelyn kannalta jaoteltaessa operaatioita sotilaallisesti erityisen vaativiin (selontekoa edellyttävä) ja ei-vaativiin tehtäviin. Käsiteltävänä olevan selvityksen riskiarvio on yleisluontoinen, eikä sen perusteella voida yksiselitteisesti määritellä alussuojausosaston tehtävää sotilaallisesti ei-vaativaksi. Tämän vuoksi eduskunnalle olisi tullut varata riittävästi aikaa operaation taustojen perusteelliseen selvittämiseen, etenkin kun valtioneuvosto olisi voinut tuoda asian eduskunnan käsittelyyn hyvissä ajoin.

Puolustusvaliokunta pitää välttämättömänä, että valtioneuvosto varmistaa eduskunnan tiedonsaannin sotilaallisten kriisinhallintaoperaatioiden luonteeseen vaikuttavista tekijöistä, ku-

ten operaation tavoitteista, tehtävistä ja toteuttamistavasta sekä olosuhteista kriisialueella mukaan lukien tehtävää koskeva riskiarvio. Valiokunnan mielestä on välttämätöntä, että sotilaallista kriisinhallintaa koskevien selontekojen ja selvitysten eduskuntakäsittelylle varataan riittävä aika. Valiokunnan mielestä valtioneuvoston tulee tarvittaessa täydentää selontekoja ja selvityksiä jatkokirjelmillä, sillä osallistumisen yksityiskohtia koskevien tietojen puuttuminen ei saa johtaa tilanteeseen, jossa eduskunnan kanta osallistumista koskevaan poliittiseen päätökseen joudutaan muodostamaan viime hetkellä eduskunnasta riippumattomista tekijöistä johtuen.

Valiokunnan saaman tiedon mukaan Suomi jatkaa osallistumista EUNAVFOR Atalanta-operaatioon esikuntahenkilöstöllä (enintään 10 sotilasta). Tämän lisäksi valtioneuvosto esittää Suomen osallistumisen laajentamista noin 25 sotilaan vahvuisella itsenäisellä alussuojausosastolla enintään 6 kuukauden ajaksi alkaen maaliskuusta 2013. Osallistumisen kokonaiskustannusten arvioidaan olevan noin 4,8 miljoonaa euroa. Kustannukset sisältyvät vuoden 2013 talousarvioon. Puolustusvaliokunta pitää ehdotusta perusteltuna ja tarpeellisena ottaen huomioon Suomen pitkäaikainen sitoutuminen Euroopan unionin Somalian vakauttamiseen tähtäävään kokonaisvaltaiseen toimintaan.

### **Lausunto**

Lausuntonaan puolustusvaliokunta esittää,

*että ulkoasiainvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.*

Helsingissä 8 päivänä helmikuuta 2013

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

|      |                        |                        |
|------|------------------------|------------------------|
| pj.  | Jussi Niinistö /ps     | Eero Reijonen /kesk    |
| vpj. | Seppo Kääriäinen /kesk | Mikko Savola /kesk     |
| jäs. | Thomas Blomqvist /r    | Ismo Soukola /ps       |
|      | Pekka Haavisto /vihr   | Eero Suutari /kok      |
|      | Timo Heinonen /kok     | Pauliina Viitamies /sd |
|      | Mika Kari /sd          | Sofia Vikman /kok      |
|      | Esko Kurvinen /kok     | Tuula Väättäinen /sd   |
|      | Pentti Oinonen /ps     | Jyrki Yrttiaho /vr.    |
|      | Tuula Peltonen /sd     |                        |

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Olli-Pekka Jalonen.

## ERIÄVÄ MIELIPIDE

### *Perustelut*

Suomen merivoimat valmistautuu osallistumaan EUNAVFOR Atalanta-operaatioon, jonka päätehtävänä on suojata Maailman elintarvikeohjelman (WFP) rahtikuljetuksia Somaliaan. Samalla se suojaa muuta laivaliikennettä ja ehkäisee meri-rosvoutta Somalian rannikkovesillä. Suomen kohdalla operaatioon osallistuminen tarkoittaa erillisen alussuojausosaston lähettämistä Somalian rannikolle, jossa sotilaiden tarkoitus on matkustaa laivan mukana ja puolustaa sitä meri-rosvojen hyökkäyksiltä. Suomi ei ole aiemmin lähettänyt kriisinhallintatehtäviin itsenäistä alussuojausosastoa.

Emme näe perusteltua syytä Suomen osallistumiselle operaatioon. Meri-rosvot eivät kaappaa ruoka-aluksia merellä, vaan antavat niiden saapua maihin, jossa rosvoit ottavat halutessaan lastin hoteisiinsa ja myyvät edelleen sodankäynnin rahoittamiseksi. Näin ollen Suomen osallistumisella Atalanta-operaatioon ei ole mitään konkreettista vaikutusta Somalian sisällissotaan. Meri-rosvous on sitä paitsi vähentynyt alueella viime aikoina, mikä ei johdu Atalanta-operaatiosta vaan lähinnä varustamojen kehittyneistä oma-suojastoimista ja Venäjän sekä Kiinan kaltaisten maiden suoraviivaisesta toiminnasta meri-rosvoja vastaan.

Hädänalaisten elintarvikejakeluongelman oikea ratkaisu olisi ollut Yhdistyneiden kansakuntien alainen laaja-alainen (maa ja meri) siviili-operaatio, ei Euroopan unionin sotilaallinen kriisinhallintaoperaatio.

Mielestämme Suomen puolustusvoimien päätehtävä on oman maan suojaaminen. Atalanta-

operaatioon ollaan surutta upottamassa lähes viisi miljoonaa euroa, vaikka ne rahat tarvittaisiin kipeästi kotimaassa. Esimerkiksi reserviläisten koulutus kaipaa välittömiä lisäpanostuksia. Suomen puolustusratkaisu pohjaa yleisen asevelvollisuuden kautta syntyvään reserviin, jonka riittävä osaaminen ja koulutustason varmistaminen taataan laadukkaalla varusmieskoulutuksella ja säännöllisillä kertausharjoituksilla. Tällä hetkellä koulutettavien reserviläisten määrä mahdollistaa tuskin edes kriisiajan suunnitelmien ylläpitoa esikunnissa, saati joukkojen harjoittamista.

On myös syytä pitää mielessä, että sotilaallisiin operaatioihin sisältyy aina riski, eikä Suomen pidä tarpeettomasti asettaa sotilaitaan hengenvaaraan.

Ihmettelemme vielä hallituksen venkoilua kyseisen esityksen aikataulun kanssa. Esityksen olisi aivan hyvin voinut tuoda eduskuntaan jo vuonna 2012 ilman tarpeetonta kiirettä. Nyt valiokunnalta edellytetään ennakoituakin nopeampaa käsittelyä, mikä hankaloittaa asian riittävää tarkastelua ja on vastoin hyvää parlamentaarista toimintatapaa. Eduskunnasta ollaan tekemässä kumileimasinta.

### *Ehdotus*

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

*ettei valiokunta kannata Suomen osallistumista EUNAVFOR Atalanta -operaatioon.*

Helsingissä 8 päivänä helmikuuta 2013

Jussi Niinistö /ps  
Pentti Oinonen /ps

Ismo Soukola /ps  
Jyrki Yrttiaho /vr